Punkt i protokollet PR 63/2019 rd

Plenum

Onsdag 13.11.2019 kl. 14.01—19.40

6. Debattinitiativ om att bygga upp ett barn- och familjevänligare Finland
Debattinitiativ DI 1/2019 rd

Debatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 6 på dagordningen är en aktuell debatt om att bygga upp ett barn- och familjevänligare Finland. Under den aktuella debatten hålls det första anförandet av ledamot Eeva Kalli som är den första undertecknaren av debattinitiativet. Statsrådets anförande hålls av familje- och omsorgsminister Krista Kiuru. Därefter ger jag enligt eget övervägande ordet för repliker, som får vara högst 2 minuter långa. Ledamöterna kan anmäla sig för replikerna i plenum genom att trycka på knapp V. För debatten reserveras 1 timme.

Debatt

14.07 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Isä pakkaa ostoksiaan kaupan kassalla, vilkaisee kelloaan ja huokaisee: Ruoka on vielä tekemättä, tiskit tiskaamatta ja pyykit pesemättä. Isommat lapset pitää muistaa ilmoittaa koulun valokuvaukseen ja nuorimmalle varata neuvola-aika. Apua ei kehtaa pyytää, ja isovanhemmat asuvat kaukana. Ehkä se tästä helpottaa, hän ajattelee. Samaan aikaan toisaalla on ollut palkkapäivä: vuokra ja muut laskut on maksettu. Äiti miettii, pitääkö tyttären kanssa ottaa puheeksi joko tanssiharrastuksen tai pianonsoiton lopettaminen. Raha ei meinaa riittää molempiin, välillä ei kaikkeen välttämättömäänkään. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Pala nousee kurkkuun.

Arvoisa puhemies! Nämä tilanteet ovat tuttuja monille suomalaisille. Arki tuntuu usein melkoiselta selviytymiseltä. Suomi on mennyt monessa asiassa eteenpäin. Lapsi- ja perhemyönteisen yhteiskunnan rakentaminen on kuitenkin vielä pahasti kesken. Parannettavaa on ainakin perheiden toimeentulossa, arjessa jaksamisessa, työn ja perheen yhteensovittamisessa sekä yhteiskunnan asenteissa ja arvostuksissa.

Lapsiperheköyhyys on tämän maan vakavampia ongelmia. Keskustan tavoite on lapsiperheköyhyyden poistaminen. Ensi vuonna nostetaan pienimpiä vanhempainpäivärahoja ja lapsilisiä. Se ei vielä köyhyyttä poista mutta on askel oikeaan suuntaan. Syntyvyyden laskettua lapsilisiin kuluu nykyistä vähemmän rahaa. Voisimmeko yhdessä päättää, että käyttäisimme tämän syntyvyyden laskusta säästyvän rahan lapsilisien tuntuvaan korottamiseen tulevaisuudessa? [Välihuutoja — Eduskunnasta: Postinjakajien palkkaan!] Tästä olisi tärkeää löytää puoluerajat ja vaalikaudet ylittävä näkemys. Olisiko tähän tahtoa?

Tehokkain lääke köyhyyteen on tietysti työ. Keskustan tavoite on, että jokainen työtä etsivä vanhempi pääsee töihin. Yhtään vähempää emme voi tavoitella. Lapsiperheköyhyyttä on taklattava myös sosiaaliturvauudistuksella. Turvaverkossa ei saa olla aukkoja. Myös jaksaminen on koetuksella monessa kodissa. Perheet tarvitsevat lisää matalan kynnyksen

palveluja, siksi perhekeskusten toimintaa on laajennettava ja kotiin vietäviä palveluja parannettava. Kunnissa ja kaupungeissa voitaisiin laajasti kokeilla palvelusetelin tarjoamista vauvaperheen vanhemmille. Arjen apua vaikkapa siivoukseen tai lastenhoitoon on oltava mahdollista pyytää ja saada ilman leimoja tai akuuttia ongelmaa. Kynnys nimenomaan saa olla matala, siitä on tehtävä uusi normaali. Isoin muutos tarvitaankin ehkä asenteissa ja ilmapiirissä.

Arvoisa puhemies! Työ ja perhe on voitava sovittaa paremmin yhteen. Johtaminen ja työpaikan käytännöt ovat tässä kaikista tähdellisimpiä. Joustava työajat, etätyömahdollisuus, työvuorojen suunnittelu yhdessä työntekijän kanssa, mahdollisuus osa-aikatyöhön sekä sijaisjärjestelyt ovat esimerkkejä lapsi- ja perhemyönteisen työpaikan käytännöistä. Joustavuuden lisääminen palvelee koko työyhteisön etua, ja kaikki voittavat. Myös lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa. Jokaisella lapsella kautta Suomen on oltava oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja tasa-arvoisiin koulutusmahdollisuuksiin. Perhevapaauudistus tarvitaan. Sen on lisättävä joustavuutta ja oltava perheelle parannus. Sitä ei voi tehdä vain työelämän tarpeisiin. Me luotamme perheisiin. Kyllä he osaavat itse päättää, miten arkensa järjestävät. Olisi hienoa tässä keskustelussa yhdessä sopia, että myös tulevaisuudessa vanhemmilla on vapaus valita, miten he lapsensa hoitavat.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on paljon vartijana. Annetaan yhdessä viesti siitä, että lapset ovat tervetulleita kaikkiin elämäntilanteisiin, myös vaikkapa silloin, kun vanhemmat vielä opiskelevat. Annetaan viesti, että lapsen kanssa selviää arjessa ja apua saa tarvittaessa, että tulevaisuuteen voi luottaa, että lapset tuovat elämään valtavan paljon iloa, onnea ja merkityksellisyyttä ja että heissä on tämän maan tulevaisuus.

14.13 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteenjättäjiä tästä mahdollisuudesta keskustella eduskunnassa lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta. Keskustelualoitteelle on tilausta — juuri perhepolitiikasta pitäisikin puhua enemmän.

Tähän keskustelualoitteeseen kuuluu myös hieno periaate, joka löytyy keskustelualoitteen tekstistä. Siinä sanotaan, että syntyvyys ei kuitenkaan nouse ihmisiä syyllistämällä. Itsekin ajattelen, että kun käydään keskustelua perhepolitiikasta ja syntyvyydestä, ei tämä syyllistämällä parane vaan aidosti toisia näkökulmia arvostavalla keskustelulla. Minusta tämä kiteytyy hienosti tuossa keskustelualoitteessa.

Lasten hankkiminen on henkilökohtainen valinta, jota yhteiskunta voi tukea — ja sen pitääkin tukea sitä — hyvin monilla perhepoliittisilla toimilla. Syntyvyydessä on kysymys koko yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyydestä, ei pelkästään kansalaisten yksittäisestä halusta, etuudesta tai palvelusta. Lapsiperheiden kokemuksia ja toiveita tulee kuulla, tutkia ja kehittää, jotta arki muuttuu sujuvammaksi. Perhemyönteisyys ei ole ainoastaan hallituksen perhe- ja peruspalveluministerin tehtävä, vaan se kuuluu meille kaikille, kollegoille — niin kuin näkyy, täällä on meidän muutkin perheasioista vastaavat ministerit omalta sektoriltaan paikalla — ja se kuuluu kaikille päätöksenteossa kotona ja työpaikoillakin.

Hallitusohjelmaan on kirjattu periaate siitä, että ”ihmisiä tuetaan kohti toivomaansa lapsimäärää”. Moni on ihmetellyt, mitä tällä tarkoitetaan, miksi näin kirjattiin. Itse ajattelen, että se on varsin nerokkaan yksinkertainen lause. Se kertoo siis siitä, että me tuemme ihmisiä kohti toivomaansa lapsimäärää. Minusta siinä kiteytyy jotain kaunista yhteiskuntapolitiikasta, että me yritämme purkaa steitä lapsihaaveiden tieltä. Meidän tehtävämme ei

ole painostaa vaan auttaa ihmisiä esteiden yli. Ja iso este lapsihaaveille on tietenkin toimeentulo, mikä on tunnustettava.

Suurella enemmistöllä lapsista ja nuorista asiat ovat hyvin ja jopa paremmin kuin koskaan Suomen historiassa. Yhdeksän lasta kymmenestä on tyytyväinen omaan elämäänsä, heillä on ystäviä ja harrastuksia, ja he pystyvät keskustelemaan vanhempiensa kanssa asioistaan. Mutta samaan hengenvetoon on todettava, että tätä ei valitettavasti yhteiskunnassa kaikille ole pystytty tarjoamaan. Kyllä lasten ja nuorten hyvinvointi on vuosien aikana eriarvoistunut, ja kaikki eivät ole olleet yhtä onnekkaita. Osa voi entistä paremmin, mutta kaikki eivät ole tässä kehityksessä mukana. Osa voi todella huonosti.

Vuonna 2017 köyhissä perheissä eli tässä maassa noin 150 000 lasta. Kyllä se vetää meidät hiljaiseksi. Nelivuotiaiden lasten vanhemmista kaksi viidennestä kokee perheen taloudellisen tilanteen korkeintaan kohtalaiseksi, ja joka kymmenes on viimeisen vuoden aikana pelännyt ruoan loppuvan. On helppo ymmärtää tällaisissa tilanteissa, että yhteiskunnan huoltosuhde ei sittenkään taida olla isoin huoli.

Lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi hallitus esittää korotettavaksi vuoden 2020 alusta lukien perusturvaa eli vähimmäismääräisiä sairaus- ja vanhempainpäivärahoja sekä työttömyysturvan perustasoisten etuuksien tasoa. Lisäksi elatustukea sekä yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden lapsilisiä esitetään korotettavaksi. Tätä johdonmukaista työtä lapsiperheköyhyyden torjumiseksi tulee jatkaa. Lasten ja perheiden tueksi tulee kehittää samanaikaisesti sekä etuuksia että palveluita. Laadukkaat lapsi- ja perhepalvelut syntyvät ison ammattilaisjoukon yhteistyöllä. Palvelukokonaisuus kattaa niin sivistyskuin sosiaali- ja terveystoimen, järjestöjen ja seurakuntien toiminnan mutta myöskin perheen vanhempien näkökulmasta tarpeelliset aikuistenkin palvelut.

Arvoisa puhemies! Suomalainen peruskoulu on yksi yhteiskuntamme kruununjalokivistä, joka yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa luo sivistyksen ja kasvun perustan. Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja ryhmäkokojen pienentäminen ovat vahva lapsi- ja perhemyönteinen viesti tältä hallitukselta.

Lapsi- ja perhepalveluja kehitetään myös viime hallituskaudella aloitetun lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman kautta. Tässä työssä vahvistetaan erityisesti perhekeskuksia, paljon kaivattua varhaista tukea sekä matalan kynnyksen palveluja. Kehittämistyö tehdään maakunnissa ja kunnissa lähellä ihmistä. Pelkät tulonsiirrot ja yksittäiset päätökset eivät tietenkään riitä. Me tarvitsemme pitkäjänteistä, yli parlamentaaristen kausien ja tuulien kulkevaa yhteistyötä lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamiseksi. Ensimmäistä kertaa kestävän muutoksen tueksi lapsi- ja perhepolitiikassa tarvitaan myöskin lapsistrategia, jonka laatiminen on käynnistynyt. Lapsistrategia tulee olemaan hallituskaudet ylittävä ja eri hallintoalat yhdistävä lapsi- ja perhemyönteinen visio kaikille siitä, miten lasten ja perheiden hyvinvointia voidaan [Puhemies koputtaa] ja pystytään lisäämään. Muilta osin perhepolitiikassa on käytettävissä myös laaja keinopaketti, eli olemme sitoutuneet lapsivaikutusten arviointiin.

Haluan vielä, puhemies, lopuksi todeta, että on myöskin tärkeää huomata, että monet haluavat olla perhemyönteisiä ja moni haluaa olla myös perheellinen. Siksi on tärkeää muistaa myös vastoin omaa tahtoaan lapsettomien tukeminen lasten hankinnassa. Tätä kautta lapsettomien perheellistymistoiveita tuetaan eri tavoin ja turvataan hedelmöityshoitojen yhdenvertainen saatavuus ja myöskin adoptiokäytäntöjä tarkistetaan. Itse olen vahvasti sitä mieltä, että parantamisen varaa on sielläkin. Eli perheellistyä voi monella tapaa, ja erilaiset

perhemallit huomioidaan. Tämä kaikki on arvokasta, sillä jokainen lapsi on tärkeä, jokainen lapsi on rakas.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän nyt vastauspuheenvuoroja, niitä pyydetään V-painikkeella.

14.19 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan paljon syntyvyyden laskusta, siitä, miksi Suomessa ei haluta tehdä lapsia enää. Yksi syy siihen on se, että jos mietitään tällaista pientä perhettä, joka haluaa hankkia lapsia, mitä he tarvitsevat, jotta he uskaltavat sen lapsen hankkia, niin he tarvitsevat tietynlaista turvaa tulevaisuuteen, he tarvitsevat vakituisen työpaikan. Nyt puhutaan tosi paljon siitä, kuinka meillä on hoitajista pulaa, mutta tiedättekö, hoitoalalla on tuhansia hoitajia, jotka tekevät tämmöisellä niin sanotulla määräyskirjalla töitä, eli he tekevät sijaisuuksia, viikon sijaisuuksia, kuukauden sijaisuuksia — näitä sijaisuuksia voi vuoden aikana olla kymmeniä. Miettikääpä, onko tulevaisuus siinä tilanteessa niin turvattu, että uskallat siihen lapsen hankkia. Eli tämmöisiin pätkätöihin pitäisi puuttua ihan oikeasti. Syynä siihen, miksi näitä pätkätöitä on hoitoalalla niin paljon, on se, että kunnilla ei ole virkoja tai toimia ja he kuvittelevat, että he ehkä jossakin vaiheessa pystyvät näistä säästämään ja siksi pidetään henkilöitä sijaisina, mutta eihän näin koskaan käy, koska itse asiassa kaikkia näitä hoitajia tarvitaan, eli niiden sijaisuuksien pitämiselle ei yleensäkään ole mitään perusteita.

Toinen asia, mikä on tosi tärkeä, on vanhempainvapaiden joustavuus. Ensinnäkin pitää olla perheen päätettävissä, miten vanhempainvapaita käytetään, ja sitten heitän myöskin tämmöisen pallon tähän, että se joustavuus olisi sillä tavalla, että se kohdistuisi useamman vuoden ajalle lapsen alkuvaiheessa, että niitä päiviä voisi pitää joustavasti vähän samaan tapaan kuin Ruotsissa pidetään.

Kolmas asia on lapsilisät. Elikkä nythän hallitus on korottamassa neljännen ja viidennen lapsen lapsilisää 10 eurolla. Kustannukset ovat 6 miljoonaa euroa vuonna 2020. Lapsilisissä on tällä hetkellä jo huomioitu monilapsikorotus, eli lapsilisäthän nousevat, mitä useampi lapsi on. Nyt perussuomalaiset Arja Juvosen esittämänä esittivät, että tämä sama 6 miljoonaa käytettäisiin siihen ensimmäiseen lapseen — sama kustannus, mutta se tuki kohdistuisi kaikille. Te äänestitte juuri, hallituspuolueet, sitä vastaan. Lapsilisistä itse olen sitä mieltä, että ne pitäisi ehdottomasti sitoa indeksiin, koska me jäämme joka vuosi jälkeen tässä kehityksessä, [Puhemies koputtaa] olemme jääneet jo pitkän aikaa.

Yhden asian sanon vielä: matalan kynnyksen palveluita pitäisi olla sekä lapsille että vanhemmille, koska ajattelen niin, että tukemalla vanhempia me tuemme lapsia.

14.22 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa syntyneiden lasten määrä jatkaa laskuaan. Perheiden lapsiluku pienenee, ja kokonaan lapsettomien osuus kasvaa. Valtaosa lapsettomaksi jääneistä olisi tutkimusten mukaan kuitenkin halunnut lapsia.

Elämäntilanteen sekä tulevaisuuden epävarmuus ja näköalattomuus näyttävät olevan tärkeimpiä syitä siihen, että lapsensaantia lykätään. Työllisyystilanne on huono, työsuhteet ovat pätkä- ja silpputöitä, eikä vakituista työpaikkaa ole onnistuttu saamaan. Koetaan, että lapsen saaminen ajaa varsinkin nuoren naisen huonoon asemaan työmarkkinoilla. Monet myös kokevat työn ja perhe-elämän yhdistämisen olevan kovin vaikeaa. Työelämä on

hektistä, eikä välttämättä ole turvaverkkoja, esimerkiksi lähellä asuvia vanhempia, joilta pyytää apua.

Taloudellinen niukkuus on yksi syistä. Suomessa jo 110 000 lasta elää tänä päivänä köyhässä perheessä. Nuorten miesten pienituloisuus on kolminkertaistunut 2000-luvulla. Suuri joukko syrjäytyy juuri silloin, kun perheen perustamiselle olisi otollinen aika. Vaikka yhden lapsen kanssa vielä selvitään, niin useamman lapsen perheen talouden koetaan menevän ihan liian tiukalle. Väestöliiton perhebarometrin mukaan työttömät, vähiten koulutetut ja pienituloiset ovatkin alentaneet käsitystään sopivasta lasten määrästä, siis alentaneet käsitystään lasten määrästä.

Yhteiskunnallisiakin syitäkin on paljon. Perhevapaamallimme on joustamaton eikä ota huomioon perheiden erilaisia tilanteita, mutta onneksi uudistus on nyt pian lähtemässä liikkeelle. Hallitusohjelmassa on siitä hyvät kirjaukset. [Oikealta: Rahat vaan puuttuu!] Rinteen hallitus on muutenkin muuttamassa politiikan suuntaa. Muun muassa varhaiskasvatukseen viime kaudella tehdyt ikävät heikennykset ollaan nyt perumassa, ja vaikkapa tuo oppivelvollisuuden pidennyskin parantaa esimerkiksi niiden nuorten miesten työllisyysnäkymiä, joilla on pelkästään peruskoulu, joiden on hyvin vaikeaa päästä töihin — todellakin vain vähän yli 40 prosenttia peruskoulun suorittaneista on töissä. Myös tämä asia parantaa perheiden näkökulmia. Tosiaan lapset ovat panostus tulevaisuuteen.

14.24 **Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sain juuri eilen pitää sylissäni siskoni vastasyntynyttä lasta ja mietin siinä hetkessä, että kyllä se on elämän suurin onni, mikä ihmistä voi kohdata: oman lapsen syntymä. Jos tällaisesta näkökulmasta lähdetään katsomaan sitä, mikä meidän velvoitteemme tässä salissa on, niin varmasti se on se, että me takaamme, että Suomi on tulevaisuudessakin paras maa, johon voi syntyä lapsena ja jossa voi kasvaa ja kehittyä.

Se oikeastaan tarkoittaa sitä, että me katsomme tätä asiaa läpi ihan kaikkien hallinnonalojen ja mietimme sitä kaikessa toiminnassa, miten me voimme olla nykyistä lapsiystävällisempiä. Nyt kun me puhumme ja mietimme eri palveluitten hallinnonuudistuksia, itseäni huolettaa enemmän se, että me rakennamme tällaisia hallinnon siiloja liian helposti. Se, mitä esimerkiksi lapsiperheet tarvitsevat tällaisena varhaisena tukena, on usein se, että varhaiskasvatus, hyvinvointineuvola, perusopetus, kouluterveydenhuolto, lastensuojelu pystyisivät toimimaan saumattomammin yhteen ja vaihtamaan tietoja ja tukemaan perheitä tällaisissa tilanteissa.

No, mitä sitten syntyvyyteen tulee, se on hyvin monisyinen asia, ja siihen meillä ei varmasti ole mitään yhtä yksittäistä tekijää, jolla tätä voisi ratkaista. Joskus se on ihan omasta tahdosta riippumatonta, joskus se on monista yhteiskunnallisista tekijöistä riippuvaista, mutta ehkä yksi kaikkein tärkeimpiä asioita, mitä itse haluaisin tässä korostaa, on toisaalta se, että katsotaan tutkimustuloksia, haetaan niistä ratkaisuja, mutta ennen kaikkea se, että perheillä olisi näkymiä tulevaisuuteen, niin että uskalletaan lähteä suunnittelemaan perhettä ja rakentamaan elämää sille pohjalle. — Kiitoksia.

14.26 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin tästä lapsiperheköyhyydestä, että siihen parasta on se, että mahdollisimman monessa perheessä on töitä. Se auttaa parhaiten lapsiperheköyhyyteen. Mutta on tosiasia, että me emme ole pystyneet tässä maassa poistamaan lapsiperheköyhyyttä. Siitä esimerkkejä on monenlaisia, me tunnemme niitä tutkimusten kautta mutta muutenkin. Itse asiassa esimer-

kiksi vaikka lapsilisien, jotka ovat todella tärkeitä lapsiperheille, joissa on vähän tuloja, reaaliarvo on nyt 30 prosenttia alemmalla tasolla kuin 1990-luvulla. Tämä kertoo sen, että lapsilisäjärjestelmä vaatii kehittämistä.

Haluaisin jatkaa tuosta edustaja Kallin esille nostamasta asiasta, mitä mieltä pääministeri ja myös vastaava ministeri ovat siitä, että otettaisiinkin suunnanmuutos tässä ja mentäisiin lapsilisäjärjestelmässä siihen, kun syntyvyys vuositasolla on jo huomattavan paljon pienentynyt — 5 000 lasta vähemmän vuodesta 2017 vuoteen 2019 ennusteitten mukaan — että me voisimme käyttää nämä ikään kuin lapsilisämomentilta tulevat säästöt lyhentämättömänä lapsilisäjärjestelmän kehittämiseen. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos 5 000 lasta vähemmän syntyy niitä ensimmäisiä lapsia, niin kahden vuoden aikana noin 6 miljoonan euron kustannussäästö jää, ja kun lapsilisää maksetaan aina sinne asti, kun lapsi täyttää 17 vuotta, niin me tiedämme, että tässä syntyy lähes noin 100 miljoonan euron säästö yhdestäkin lapsesta. Tämä kuulostaa aika isolta, mutta minusta tämä periaate olisi tärkeä, ja tuen edustaja Kallin näkemystä siitä, että jos täältä eduskuntapuolueista löytyisi konsensus tässä asiassa, niin lähtisimme viemään tätä asiaa eteenpäin. Kysyn tätä pääministeriltä: mitä mieltä olette?

14.28 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Aloite siitä, että säästyvät rahat lapsilisäjärjestelmän puitteissa käytetään sen kehittämiseen, on järkevä ajatus. Uskon, että me tulemme hallituksessa tätä miettimään, miten se sitten kohdistuu kaikkiin suomalaisiin hyvällä tavalla tulevaisuudessa.

Haluaisin sanoa tähän keskusteluun myös sen, että tämä lapsiin, syntyvyyteen liittyvä keskustelu ei ole pelkästään keskustelua toimeentulosta. Se on keskustelua myös siitä, mimmoisia näköaloja tulevaisuuteen eri puolilla Suomea on. Meillä on tällä hetkellä paljon semmoisia seutukuntia, joissa mietitään sitä, mikä on koulutuksen tulevaisuus lapsien osalta ihan sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien, resurssit siinä kunnan alueella, hoetaan näitä asioita, nämä ovat monessa suhteessa vaikeita. Lähtökohtana täytyy olla se, että hallituksen — tämän hallituksen, tulevien hallitusten — täytyy luoda näköala tulevaisuuteen lapsiperheille koulutuksen, omien vanhempiensa hoidon, niiden tulevaisuuden, näkökulmasta sillä tavalla, että voi luottavaisesti katsoa tulevaisuuteen miettiessään sitä, millaisia perheratkaisuja on mahdollista tuossa perheessä lähteä viemään eteenpäin. Tästä syystä aluepolitiikassa, jossa lähdetään liikkeelle väestöltään taantuvista alueista ja edetään seutukuntien kautta kasvukeskuksiin ja aina sitten metropolialueelle Helsinkiin, on tärkeää ottaa huomioon myös tämä lapsien ja lapsiperheiden näköala tulevaisuuteen. Tästä tämä hallitus aikoo pitää huolta näitten toimeentuloon liittyvien asioitten näkökulman lisäksi.

14.30 **Noora Koponen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Kallia tärkeästä ja laajasta keskustelualoitteesta. Oireileva lapsi on aina yhtä kuin oireileva perhe, ja oireileva perhe on aina yhtä kuin oireileva lapsi. Olisikin syytä miettiä, kuinka paljon oireilua voi aiheutua siitä, jos omaa perhettäsi ei hyväksytä, jos sinua ei hyväksytä. Yhdenkään lapsen tai nuoren ei tule kokea, että häntä ei hyväksytä sellaisenaan, eikä yhdenkään perheen tule kokea, että se ei ole oikeanlainen.

Lapsen tuen tarve voi olla konkreettinen ja näkyvä, tai se voi olla hyvinkin hauras ja yksityinen. Fyysinen apu tarvitsee erilaisen tuen kuin minuuden kehittymisen tuki. Varhaisella tukemisella voidaan vaikuttaa ongelmien kasautumiseen ja tukea siten lapsen kehitystä kohti elämää ja koulupolkua. Esimerkiksi haasteet lapsen oppimisessa tai toimimisessa

näkyvät usein koko perheen jaksamisessa ja kodin ilmapiirissä. Olisikin ensiarvoisen tärkeää, että sekä lapset että perheet saisivat aina kaipaamansa tuen riippumatta siitä, onko avun tarve iso vai pieni. Näillä usein pienillä ja asenteellisilla tekijöillä on iso vaikutus perheenä koettuun hyväksyntään ja arvostukseen. Miksi sillä olisi siis väliä, onko lapsella kaksi kotia tai kaksi äitiä? Tärkeintä on, että lapsi voi kokea perheensä turvalliseksi ja että perhe voi kokea olevansa kokonainen.

14.32 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on painotettu sitä, miten työllä on ratkaiseva merkitys sille, että köyhyyttä vähennetään. Näin on, mutta samaan aikaan haluan myös muistuttaa, että edes työ ei yksin riitä lapsiperheköyhyyden taklaamiseen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on paljon pienipalkkaisia töitä, joiden palkka ei riitä asumismenojen jälkeen. Tehdään useata työtä, eikä silti oikein toimeentulo riitä. Mietin esimerkiksi niitä postilaisia, jotka tällä hetkellä taistelevat lakossa: miten he ja heidän perheensä tulisivat niillä leikatuilla palkoilla toimeen? [Perussuomalaisten ryhmästä: Tehkää sille asialle jotain!]

Tärkeää on se, että kun työtä on, niin perheen ja työn yhteensovittaminen toimii. Siinä yksi iso kysymys on perhevapaiden tasa-arvoisempi jakautuminen. Isät käyttävät edelleen huomattavan pienen osan meillä perhevapaista. Se on epätasa-arvoista isiä kohtaan, se on epätasa-arvoista äitejä kohtaan, ja se on epätasa-arvoista lapsia kohtaan.

Perhevapaita parannettiin toissa kaudella. Silloin toimin tasa-arvoministerinä ja saimme aikaan sen, että isälle kiintiöitettyjä vanhempainvapaita pidennettiin ja joustavoitettiin niiden käyttöä. Viime kaudella ei tässä edetty. Nyt on tärkeää, että hallitus on lähtenyt uudistamaan ja parantamaan perhevapaajärjestelmää. Vasemmistoliiton tavoite on 6+6+6-malli. Voin rehellisesti sanoa, että siihen tuskin tällä kaudella päästään, mutta sitä kohti pitää ottaa harppauksia. Kaikkien sekä kotimaisten että kansainvälisten tutkimusten ja kokemusten mukaan isät käyttävät enemmän perhevapaita nimenomaan silloin, kun niitä on heille kiintiöity. Se parantaisi isien asemaa, mutta se myös toisi perheelle vapautta valita. Samaan aikaan pitäisi miettiä myös työaikoja, työaikojen lyhentämistä, erityisesti pienten lasten perheissä, [Puhemies koputtaa] jotta perhe ja työ pystytään paremmin yhteensovittamaan.

14.34 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Det här är en viktig debatt. Vi har en nativitetskurva som bara går neråt och samtidigt mår alltför många unga mentalt dåligt. Regeringen gör stora satsningar på att förhindra barnfattigdom bland annat genom att höja på barnbidrag och andra stöd för utsatta grupper, och därtill utvecklas våra rådgivningar till fungerande barn- och familjeservicecentraler. Det här är positivt och välkommet.

Tämä keskustelu on tervetullut. Lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi tarvitsemme laajan skaalan eri toimenpiteitä, jotta alhaiset syntyvyysluvut saadaan nousemaan ja nuorten mielenterveysongelmat taas laskemaan. Hallitusohjelman toimenpiteiden ja rahallisten etuuksien lisäksi on tehtävä myös muuta. Tarvitsemme asennemuutoksen. Lapsiperheet ja lapset ovat oleellinen osa yhteiskuntaamme, ja sen pitää näkyä ja kuulua.

Nuoret perheet tarvitsevat luotettavan turva- ja tukiverkon arjen pyörittämisessä. Kun lähisukulaiset ja isovanhemmat ovat kaukana, tai luultavasti vielä työelämässä, ovat yh-

teiskunnan tai kolmannen sektorin tarjoamat palvelut todella tärkeitä. Tämän tukiverkon luomisessa on meillä vielä paljon tehtävää.

Suomen lastenneuvolat tarjoavat ainutlaatuista matalan kynnyksen lähipalvelua, jossa ei seurata vain lapsen kehitystä vaan koko perheen vointia. Tulevissa Lape-keskuksissa on huolehdittava siitä, että ei hukata sitä hyvää, mitä nykyisissä neuvoloissa on.

Tarvitsemme lisäksi perhevapaauudistuksen, joka osaltaan helpottaa perheiden arkea, parantaa naisten työmarkkina-asemaa ja sen kautta varmasti myös laskee perheen perustamisen kynnystä.

Lapsen saaminen ei ole koskaan taloudellisesti kannattavaa, mutta sen pitää olla yhteiskunnan kaikin puolin hyväksymää ja vanhemmille ilon ja onnen asia.

14.36 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että täällä on nyt käyty myönteisessä hengessä keskustelua lapsilisien korottamisesta, mutta ei tätä pidä lykätä tuleville vuosikymmenille, sillä myönteistä viestiä tarvitaan nyt. Vauvojen määrä on romahtamassa kovaa vauhtia. Tänä vuonna syntyy 4 000 vauvaa vähemmän kuin mitä aiemmin arvioitiin, eli ollaan niissä luvuissa, joita aiemmin uskottiin tulevan vasta vuonna 2045, eli näillä toimilla on nyt kiire.

Toki tiedämme sen, että pelkästään perhetukien määrä ei ole se ainoa lääke syntyvyyden heikkenemiseen, mutta kyllä niillä on merkitystä. Me näemme esimerkiksi naapurimaasta Virosta, että siellä muutama vuosi sitten tehtiin rajut korotukset lapsilisiin. Kolmilapsinen perhe saa siellä lapsilisää 500 euroa kuussa ja sen lisäksi vielä 340 euron vauvarahan, jota muuten kristillisdemokraatitkin ovat esittäneet — Suomessa vastaavan perheen lapsilisä on 334 euroa — ja siellä syntyvyys lähti nousuun. No, hallitushan esittää nyt tätä 10 euron korotusta perheen neljännelle ja viidennelle lapselle. Tämä on sinänsä hyvä, mutta se ei ratkaise sitä ongelmaa, että meillä nimenomaan niitä ensimmäisiä lapsia syntyy liian vähän. Suuria perheitä Suomessa valitettavasti on niin vähän, että tämä on vain 0,4 prosenttia koko tästä meidän lapsilisämomentista. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ehdottaakin, että jo ensi vuonna korotettaisiin 10 eurolla jokaisen lapsen lapsilisää.

Toki sitten vielä tarvitaan muita uudistuksia. Tässä edustaja Arhinmäki nosti esiin nämä perhevapaauudistukset, mutta perheet toivovat saavansa itse päättää perhevapaista, [Puhemies koputtaa] eli perheet eivät halua kiintiöitä, ja niitä eivät halua myöskään kristillisdemokraatit. [Paavo Arhinmäki: On siellä nytkin kiintiöitä!]

14.38 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vauvojen määrän dramaattinen vähentyminen on asia, jonka eteen meidän kaikkien on syytä pysähtyä. Sen takia tämä keskustelualoite on paikallaan. Samaan aikaan on todettava, että ei tähän ole olemassa helppoa ratkaisua tai sellaista kultanuolta, että yhtä etuutta muuttamalla asia saataisiin kuntoon, mutta tällä on myöskin isompi vaikutus: tämä on signaali siitä, haluammeko me lapsiystävällisen Suomen. Jos haluamme, niin se edellyttää perhemyönteistä politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Se, mikä näkyy nyt näistä tilastoista, on se, että kyllä aika paljon merkitsee tämä syrjäytyminen, matala koulutus, työttömyys. Jos juuri nämä tekijät kohdistuvat yhteen ihmiseen, niin silloin se halutun lapsimäärän ja toteutuneen lapsimäärän ero on kaikkein suurin. Eli sen takia voisi sanoa, että jos saamme ihmiset töihin ja osallisiksi yhteiskuntaan, niin se myöskin todennäköisesti parantaa ihmisen mahdollisuuksia tavoitella sitä haluttua lapsilukua. Sen takia tämä syrjäytymisen ehkäisy on aivan keskeinen asia.

Mutta kyllä toinen on tämä lapsiköyhyyteen puuttuminen. Niiden vanhempien, jotka saavat toimeentulotukea, lapsilla on 14-kertainen riski joutua lastensuojelutoimenpiteiden piiriin, ja tähän täytyy puuttua.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä edellyttää nyt sitä, että kaikki päätökset, mitä tässä yhteiskunnassa tehdään, mietitään nimenomaan perhemyönteisen lapsipolitiikan kautta. Tämä edellyttää sitä, että myös työelämän lainsäädäntöä katsotaan: mikä on lainsäädännön vaikutus työelämän ja pienten lasten vanhempien turvaan. Ja nyt minä kysyn hallitukselta ja työministeriltä: kun esimerkiksi tätä perhevapaauudistusta tehdään tai työelämän lainsäädäntöä katsotaan, niin sitoudutteko siihen, että katsotte, mitkä näiden päätösten vaikutukset ovat [Puhemies koputtaa] Suomen lapsipolitiikkaan, perhemyönteiseen politiikkaan? Tämä on tärkeää.

14.41 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myöskin omalta osaltani kiittää aloitteentekijöitä. Minulla on myöskin mahdollisuus tuoda eduskunnalle terveisiä Pitäjänmäen peruskoulusta, jossa tänään järjestettiin lasten ja nuorten opetusministerin kyselytunti. Eli haluttiin antaa myöskin yhteiskunnan nuorimmille jäsenille mahdollisuus tentata heidän asioistaan vastaavaa ministeriä.

Kuten tässä edustaja Lindtman hyvin toi esille, tarvitaan sekä erikseen lapsiperheille, myöskin lapsille, suunnattua politiikkaa, jolla edistetään lapsi- ja perhemyönteisyyttä, että yhtä lailla sitä yleistä työtä, mitä tämä hallitus tekee esimerkiksi syrjäytymisen vähentämiseksi, jolloin sekin omalta osaltaan tukee meitä tässä työssä perheiden tukemiseksi ja siitä huolehtimiseksi, että myöskin matalan tulotason perheissä olisi mahdollisuus saada toivottua lapsilukua suuremmaksi.

Edustaja Räsänen omassa puheenvuorossaan totesi, että myönteisiä viestejä tarvitaan nyt, että meillä ei ole varaa odottaa, ja voin omalta toimialaltani kertoa, että me olemme jo ryhtyneet toimiin useiden toimenpiteiden toteuttamiseksi. Tämä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen on jo lähtenyt liikkeelle, ja ensi vuoden elokuusta lähtien kaikilla lapsilla koko maassa tulee olemaan taas tasa-arvoinen oikeus varhaiskasvatukseen. Samassa yhteydessä toteutetaan myöskin tämä muutos ryhmäkokojen osalta, eli koko maassa palautetaan tämä 1 : 7, pienempi suhdekoko, yli 3-vuotiaiden ryhmiin. Sen lisäksi Suomen malli on parhaillaan valmistelussa, eli halutaan antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet kaikille lapsille ja nuorille harrastaa koulupäivän yhteydessä maksuttomasti. Myöskin maksuton toinen aste, joka tulee toteutumaan oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä, on jo liikkeellä [Puhemies koputtaa] ja on sellainen toimenpide ja uudistus, joka tulee tukemaan erityisesti matalapalkkaisia ja pienituloisia perheitä.

14.43 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on perussuomalaistenkin mielestä tervetullutta. Ennen kaikkea vaaditaan aika isoa muutosta siinä, että saadaan asenne sellaiseksi, että myös yhteiskunnassa koetaan lapsiperhe eräänlaisena yhteiskunnan perusyksikkönä, jota kohti pyritään. Täällä eduskunnassa kerta toisensa jälkeen kuullut puheet kyllä vahvistavat sitä käsitystä, että puolueet ovat yhteisesti lapsiperheiden asialla, ja se on hyvä näin, mutta näiden kauniiden puheiden lisäksi hallitukselta kuitenkin toivoisi enemmän konkreettisia toimia.

Kun nämä teidän korostamanne neljän ja viiden lapsen perheet ovat kuitenkin melko poikkeuksellisia, niin voisiko ajatella, että perussuomalaisten esittämällä tavalla kuitenkin pohdittaisiin sitä, että panostettaisiin ensimmäisen lapsen saamiseen? Siinä on kuitenkin

usein varmasti perheille kynnys saada juuri se ensimmäinen lapsi. Eli ehkä näiden neljännen ja viidennen lapsen lapsilisien korotuksia voisi kyllä olla perusteltua purkaa ja suunnata niitä sinne ensimmäiseen lapseen.

Lisäksi olen sanonut, että voisi olla joku kannustin, että useammasta lapsesta annetaan jonkinlainen valtion tuki lainaan, tai että useammasta lapsesta, ehkä kolmannesta lapsesta, voitaisiin antaa verovähennyksiä vanhemmille. Perussuomalaiset ovat näihin verovähennyksiin liittyen muuten esittäneet lapsivähennyksen palauttamista, ja tulemme sitä jälleen esittämään huomenna julkaistavassa vaihtoehtobudjetissamme. Se olisi 50 euroa huoltajaa kohden ja yksinhuoltajalle 100 euroa. Olisi kiva kuulla teiltä, arvon ministerit, kanta siihen, voitaisiinko tämä lapsivähennys palauttaa tuloveroihin.

14.45 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä keskustelu. Kiitos aloitteentekijöille ja tärkeistä puheenvuoroista, joissa oikeasti pohditaan, miten näihin murheellisiin syntyvyyslukuihin voidaan saada valoa ja miten me voimme muuttaa Suomea lapsi- ja perheystävällisemmäksi maaksi, jossa lapsihaavetta kannattaa ja uskaltaa lähteä toteuttamaan.

Halusin tuoda tähän yhden uuden tulokulman, ja se on se, että mielestäni meidän pitää myöskin viestiä se, että ei kaikkien tarvitse saada lapsia. Suomi on vauras ja koulutettu maa. Meillä on vanhemmilla ja äideillä oikeus myöskin tehdä se päätös, että ei halua lähteä lapsia hankkimaan, lapsihaavetta toteuttamaan. Se on ihan ok myös. [Ville Tavio: No onpa perhemyönteistä!] Mutta sitten jos lapsihaaveen haluaa toteuttaa ja siinä lähtee liikkeelle, niin yhteiskunta ei saa olla esteenä, vaan silloin pitää tehdä oikeita politiikkatoimia. Pitää tehdä oikeita politiikkatoimia, niin että se ei ole ainakaan yhteiskunnasta kiinni.

Tärkeitä ovat siis perheiden ja vanhempien hyvät palvelut, vanhemmille näkymä siitä, että arki pelaa. Monella voi olla huoli siitä, pärjääkö tai onko arjessa pärjääminen hankalaa. Pitää tehdä töitä, että on uskoa siihen, että töitä riittää. Ja mitä töihin tulee, niin meidän pitäisi lähettää viesti yrittäjille ja työnantajille, että kannattaa palkata nuoria ja nuoria naisia vakituisiin työsuhteisiin ja että lapsen saaminen työsuhteessa ollessa on iloinen asia. Se on tärkeä osa hyvää työnantajuutta, ja uskon, että tämän viestin voimme täältä yhdessä lähettää.

Vain yhden moitteen tällä kertaa sanon hallitukselle, ja se on se, että minusta on väärää perhepolitiikkaa kaventaa kotitalousvähennystä, koska se on monille kiireisille lapsiperheen arkea eläville nuorille kodeille todella, todella tärkeä apu selvitä arjestaan, ja se on vääränsuuntaista politiikkaa. [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Viimeinen asia: Harmittaa, että emme viime kaudella onnistuneet tekemään naisten työmarkkina-asemaa ja tasa-arvoa parantavaa perhevapaauudistusta. Toivon, että hallitus siinä onnistuu — kaikki tuki sille. Ja vielä se viesti, että tämä on koko Suomen yhteinen asia, naisten ei yksin tarvitse tätä asiaa ratkaista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen ja sen jälkeen pääministeri.

14.47 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän tekemä keskustelualoite lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta on varmasti ajankohtaisin mahdollinen, mitä olla voi. Voi sanoa, että tämän päivän Suomessa perheillä ei kovin hyvin mene. Se on totta, että monta hyvää asiaa on tehty, mutta kun katsoo yleiskuvaa Suomesta, niin aivan varmasti se lopputulos näkyy siinä,

että pieniä lapsia, vauvoja, syntyy tähän maahan aivan liian vähän. Syntyvyys on aivan liian alhaalla, ja se kyllä on semmoinen mittari, jota pitäisi meidän kaikkien poliitikkojen kuunnella ihan aidosti ja vilpittömästi. [Oikealta: Ja hallituksen!]

Tänä päivänä perhe on pienen lapsen ainoa todellinen turvallinen maailma, ja tätä perheen turvallisuudentunnetta on viime aikoina järkytetty mitä moninaisimmilla tavoilla. Otan viimeisimpänä esimerkkinä keskustelun siitä, voidaanko koulun joulujuhlia järjestää esimerkiksi kirkossa taikka voiko joulujuhla olla yleensä kirkossa. Meidän kristillisiä perinteitämme on järkytetty erittäin järkyttävällä tavalla, ja ihmettelen sitä, että se tulee oikeusasiamiehen taholta. Perinteisten perhearvojen kunnioittaminen ja koko sen turvaverkon rakentaminen on pienen ihmisen kannalta aivan varmasti se kaikkein tärkein asia. Sen pienen lapsen maailma on äidin syli ja isän syli ja perhe ja koti. Ei se sen suurempi se maailma ole. Jos me sitä järkytämme, niin itse joudumme siitä seuraukset tässä salissa kestämään.

Olen itsekin perheenisä ja viime aikoina saanut suuren kunnian olla myös isoisä, ukki. Väitänpä kokemuksesta, että se on yksi parhaita virkoja, mitä minulla on koskaan ollut. Viime viikonlopun olin lastenlapsia hoitamassa, ja voin vakuuttaa teille, hyvät ystävät, että oli hauskaa. [Naurua] Ja tämän sanon nimenomaan, niin että ymmärrämme itse perheen tärkeyden ja taloudellisen aseman ja koko sen, mikä se perhe on, että perhe on sille pienelle lapselle maailma. Jos emme sitä pysty tässä talossa järjestämään parempaan kuntoon, silloin olemme kyllä epäonnistuneet. Tämä on asia, joka pitää eduskunnan ottaa vakavasti. [Puhemies koputtaa] Tämä ei saa olla pelkkä keskustelualoite.

14.49 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Hallitus, tai hallituksen jäsenet osittain, ja talousneuvoston jäsenet kävivät 23.10. keskustelua väestöpolitiikan sisällöstä ja väestöpolitiikan tämänhetkisestä tilanteesta. Siellä oli mielenkiintoinen alustuspuheenvuoro Anna Rotkirchilta, Väestöliiton asiantuntijalta, toiminnanjohtajalta, joka kävi läpi niitä tekijöitä, jotka tällä hetkellä vaikuttavat syntyvyyteen. Meillähän on tilanne se, että 2010-luvulla syntyvyys hedelmällisyysluvuilla mitaten oli 1,85 ja tänä vuonna ennustettu on 1,33. Semmoinen keskimääräinen syntyvyysluku, jolla yhteiskunta pärjää, on noin keskimäärin 1,6. Nämä luvut ovat tietenkin asioita, jotka ovat ihmisille vaikeita mieltää, mutta tosiasiassa kysymys on siitä, että meillä syntyy liian vähän ihmisiä [Päivi Räsänen: Näin!] suomalaisessa yhteiskunnassa.

Siellä nousi kolme erityistä asiaa esille. Resurssirikkaudella Anna Rotkirch tarkoitti sitä, että näillä ihmisillä, jotka tällä hetkellä haluavat hankkia lapsia ja pystyvät hankkimaan lapsia, koulutus ja vastaavat elementit ovat kohdallaan heidän elämässään. Todettiin, että koettu epävarmuus tämänhetkisessä elämäntilanteessa liittyen maailmantilanteeseen, liittyen ympäristöön ja ilmastoon mutta myöskin ihan näköalaan omassa työurassa vaikuttaa todella vahvasti tällä hetkellä tutkitun tiedon mukaan tähän lapsien hankkimiseen niillä ihmisillä, joilla se on mahdollista ja jotka haluavat hankkia. Asuntojen hinnat oli yksi keskeinen yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa merkittävästi tähän lasten hankkimiseen tällä hetkellä.

Tuon talousneuvoston kokouksen jälkeen päätin, että tulen esittämään tämmöistä väestöpolitiikan ministerityöryhmää, johonka Anna Rotkirch tulee pääsihteeriksi hoitamaan tätä tehtävää, millä päästään pureutumaan tällä hetkellä yhteiskunnassa keskeisesti syntyvyyteen vaikuttaviin tekijöihin, [Puhemies koputtaa] huolehtimaan siitä, että tavallinen ihminen, jolla on mahdollisuus hankkia lapsia, niitä myöskin voi hankkia, ilman että on tämmöisiä epävarmuustekijöitä ympärillä. [Eduskunnasta: Työllisyystoimia vaan!]

14.51 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsi- ja perhemyönteisen Suomen rakentaminen edellyttää todellakin sitä, että politiikan eri lohkot toimivat yhteistyössä ja pyritään siihen, että meillä olisi tällaista poikkisektoriaalista, kokonaisvaltaista näkemystä siitä, mitä meidän pitäisi tehdä lapsi- ja perhemyönteisen ajattelun vahvistamiseksi Suomessa. Siinä mielessä kuuntelin hyvin kiinnostuneena tätä pääministerin ajatusta tästä työryhmästä. Toivon kuitenkin, että tässä työryhmässä ei niinkään lähdetä liikkeelle siitä, mitä pitäisi tehdä syntyvyyden vahvistamiseksi sinänsä — se olkoon ihmisten oma valinta — vaan nimenomaan lähdetään liikkeelle siitä, kuinka voidaan vahvistaa perheiden, erityisesti lasten ja nuorten, hyvinvointia.

Siihen liittyen olisinkin ollut kiinnostunut kuulemaan pääministeriltä, mitä valtioneuvoston kansliassa voitaisiin tehdä tämän asian eteen, koska tiedetään, että nykyisin tämä lapsi- ja perhepolitiikka on hyvin sektoroitunutta. Yhdellä ministeriönalalla voidaan tehdä myönteisiä päätöksiä ja sitten toisella taas vetää toiseen suuntaan, ja sitten tilanne on se, että eri toimijat eivät ikään kuin neuvottele eivätkä keskustele toistensa kanssa. Esimerkiksi tämmöinen 24/7-yhteiskunta ei ole erityisen lapsimyönteinen, niin kuin me kaikki tiedämme. Eli jos nyt paikalla olevat ministerit puolestaan haluavat vastata tähän kysymykseen, miten te katsotte tämän.

No, täällä on esimerkiksi sosiaali- ja terveysuudistuksen asiantuntijoita nyt paikalla. Kun Suomessa toteutetaan tämä sote- ja maakuntauudistus, niin siinähän lasten ja nuorten palvelut tulevat jäämään eri hallintokuntien alle. Miten tässä sote-uudistuksessa varmistetaan se, että meillä on yhteistä johtamista, joka ikään kuin varmistaa sen, että koordinoidaan nämä lasten ja nuorten palvelut yhteen eli että saadaan todellakin palveluketjut sujuviksi ja on ikään kuin vastuullisia tahoja, jotka vastaavat siitä, että ihmiset eivät putoa palveluiden väliin? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Koetan myöntää ministereille jossain välissä puheenvuoron, mutta ensi sijassa pidetään tämä keskustelu edustajien välisenä.

14.54 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hieno keskustelu, ja kiitän aloitteentekijöitä.

Edustaja Hoskonen kertoi, millaista on olla isoisä tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Minä voin sen onnen jakaa, mutta haluan tässä yhteydessä todeta, että kun kahdella omalla lapsellani on omat perheet ja toisessa perheessä on yksi lapsi ja toisessa perheessä kolme lasta, en löydä todellakaan mitään selittäviä yhteiskunnallisia syitä tämän eron takaa, vaan ne erot ovat yksilöllisiä. Mutta makrotasolla, miten me tietysti täällä eduskunnassa näitä asioita katsomme, tämä kaikki on jo niiden tekijöiden summa, joita olemme täällä keskustelussa tuoneet esille. Siihen vaikuttavat taloudelliset syyt, sosiaalipoliittiset asiat — niin kuin perhepolitiikka — varhaiskasvatus, arvot, kulttuuriset tekijät, ja varmasti viime vuosina on ollut kulttuurisissa tekijöissä sellaisia syitä, jotka ovat olleet omiaan vähentämään tätä lapsilukumäärää Suomessa.

Mutta minä haluaisin nostaa tässä esille sen, että 3. maaliskuuta tänä vuonna varmaan moni suomalainen hätkähti, kun Helsingin Sanomat julkaisi täällä usein siteeratun ekonomistin Sixten Korkmanin ja professori Kai Kailan kirjoituksen, jonka otsikko oli hätkähdyttävä: ”Köyhyys aiheuttaa lapsille toksista stressiä.” Tuo toksisen stressin käsite on erittäin voimakas. Siis kyse ei ole siitä, että köyhyys tuo epävarmuutta lapsen elämään, vaan kysymys on pitkälle tieteelliseen tutkimukseen pohjautuvista asioista, joissa aivotoimin-

not ja kehitys häiriintyvät, ja tämä koski heidän arvionsa mukaan 120 000:ta lasta eli hieman yli 10:tä prosenttia kaikista suomalaista lapsista. Siksi minun mielestäni on oikein, että kun nyt varovaisesti käännetään tätä perhepolitiikan suuntaa, niin keskitytään [Puhemies koputtaa] kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin. Mutta hyvin pian tämän jälkeen pitää ottaa tarkasteluun koko lapsiperheiden asema Suomessa.

14.56 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syntyvyyskriisiä lähestytään usein sosiaalipolitiikan tai työmarkkinapolitiikan keinoin. Kuitenkin on niin, että jos syntyvyys olisi pääosin kiinni materiaalisista olosuhteista, syntyvyys olisi korkea Suomen kaltaisissa maissa ja matala köyhissä maissa eikä päinvastoin.

Tietenkin sosiaalipolitiikallakin on merkitystä. On mielenkiintoista, että hallitus esimerkiksi haluaa korottaa lapsilisää neljännen ja sitä useamman lapsen kohdalta. Ehkä suurin ongelma ei kuitenkaan ole se, että suuret perheet eivät ole vielä suurempia, vaan se, että liian moni ei saa ensimmäistäkään lasta. Ensimmäisen lapsen kohdalla kynnys on kaikkein korkein, ja sitä tulee kaikin keinoin madaltaa. Voitaisiin myös pohtia niin sanottua käänteistä lapsilisää eli sitä, että perinteisen tulonsiirron rinnalla vanhempien ansiotuloverotus laskisi kohti nollaa lapsiluvun kasvaessa. Tämä olisi viesti ja kädenojennus nimenomaan työssäkäyville vanhemmille. Keskeisen tärkeää on työelämän ennustettavuus — se, että on töitä ja että ihmiset tulevat palkallaan toimeen. Hallituksen on syytä miettiä, edistääkö tämänhetkinen politiikka näitä tavoitteita tai sitä, että esimerkiksi asumis- ja liikkumiskustannukset eivät jatka kasvuaan. Pitäisi myös lopettaa ilmastohysterian lietsominen ja sellaisen ilmapiirin ylläpitäminen, että vapaaehtoinen lapsettomuus olisi jokin ilmastoteko ja lasten saaminen jollakin tavalla moraalitonta. — Kiitos.

14.58 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä aihe, ja minusta tätä keskustelua on syytä käydä nimenomaan siinä asetelmassa, että silloin kun pari haluaa hankkia lapsia, yhteiskunta tai taloudellinen asema ei saa tulla siinä hidasteeksi ja esteeksi. Sinänsä en lähtisi tällä tavalla sanomaan kuin edustaja Tavio, että lapsiperheen pitää olla perusyksikkö, johon jokainen pyrkii, vaan silloin kun se palo siihen lapsirakkauteen syntyy, yhteiskunta ei saa olla siinä hidaste tai este.

Ja kun myöskin kokoomuksen eduskuntaryhmä on tutkijoita tässä asiassa kuullut, niin tosiasia lienee se, että itse asiassa tämä syntyvyyden lasku selittyy eniten erityisesti sillä syrjäytymisvaarassa olevien, heikommin koulutettujen nuorten ihmisten ahdingolla. Tässä suhteessa se tulevaisuudenusko täytyy palauttaa siihen, että vaikkei juuri nyt olisi töissä tai vaikka juuri nyt olisivat opinnot vielä loppuvaiheessa, niin kyllä elämässä pärjää, elämässä saa töitä. Tästä syystä kysyisin nyt erityisesti työministeriltä: oletteko nyt tekemässä mitään konkreettista, että palkkaamisen kynnys tässä yhteiskunnassa laskisi niin, että riippumatta siitä, että kokee olevansa vähän vajavaisilla tiedoilla ja taidoilla tällä hetkellä, usko riittäisi siihen, että kyllä töitä saa? Niin kuin vielä, sanotaan 70—80-luvulla, kun meillä oli paljon enemmän perusasteen töitä tarjolla, tämä usko oli. Toiseksi tietysti tarvitaan sitä koulutusta ja nimenomaan sen varmistamista, että jokainen pysyy kärryillä.

Toinen saumavaihe on luonnollisesti se — ja minä luulen, että moni meistä henkilökohtaisestikin sen tuntee — että ihan ymmärrettävästi yhä useammassa perheessä varotaan tilannetta, jossa jommankumman puolison työssäolo vaarantuu tai perhe menee aivan mullin mallin, kun tulee lapsia. Tässä suhteessa on tärkeää, että yhteiskunnassa on mahdollisuus hankkia ulkopuoleltakin palveluita. Kotitalousvähennys on ollut valtavalle määrälle

lapsiperheitä tapa tehdä tätä. Täällä viimeksi kyselytunnilla edustaja Kallin puoluetoveri ministeri Kulmuni väitti, että eihän kotitalousvähennystä hallitus leikkaa kuin niiltä suurituloisilta, jotka käyttävät sen tappiin. Mutta kyllähän se korvaus leikkaantuu ihan jokaisella 10 prosenttiyksikköä, 100 miljoonaa vähemmän kotitalousvähennystä annetaan vuodessa [Puhemies koputtaa] hallituksen esityksen mukaan. Miten tämä, ministeri Kiuru, sopii tähän lapsiperhemyönteisen Suomen kuvaan? Eikö voitaisi kotitalousvähennys jättää rauhaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Täällä on kaikkiaan noin 80 edustajaa pyytänyt puheenvuoroa. Kaikki eivät tule saamaan sitä, mutta ministeri Harakka saa nyt.

15.00 **Työministeri Timo Harakka:** Arvoisa puhemies! Vastauksena edustaja Mykkäsen kysymykseen: kyllä, toimia on sovittu budjettiriihessä 25 ja lisää tulee koko ajan.

On helppo yhtyä useiden edustajien näkemykseen siitä, että tarvitsemme perhevapaauudistuksen, joka rohkaisee jakamaan hoitovastuuta.

Vastauksena edustaja Lindtmanin kysymykseen: Itse asiassa maanantaina työ- ja elinkeinoministeriö asettaa työryhmän, joka valmistelee EU:n työelämän tasapaino -direktiiviä sekä muun muassa perhevapaauudistuksen mahdollisesti edellyttämät muutokset työsopimuslakiin. Tämä direktiivi nyt ei tuo sinänsä mitään uutta suomalaisten isyys- ja vanhempainvapaisiin, mutta eräissä EU-maissa ne ovat jopa käänteentekeviä uudistuksia. Lisäksi direktiivi nostaa keskusteluun asian, josta ehkä liian vähän on tänäänkin puhuttu ja joka liittyy väestön ikääntymiseen, nimittäin sen, että yhä useampi hoitaa omaisiaan joko päätoimisesti tai työn ohella. Tämä direktiivi tuo nyt Suomen lainsäädäntöön viiden päivän omaishoitovapaan vuosittain. Tämä liittyy työryhmän muihin tehtäviin, joita hallitusohjelmassa on nimetty. Nimittäin tämän työryhmän tarkoituksena on myöskin ottaa kantaa siihen, millä tavalla työelämää voidaan joustavoittaa nimenomaan omaishoitajien tilanne huomioon ottaen sekä lisäksi estää raskaussyrjintää, joka on tietenkin yksi vakavimmista työsyrjinnän muodoista. Tällainen työryhmä siis asetetaan ensi maanantaina.

Lisäksi tietenkin täytyy muistaa se, että teemme vahvasti töitä myös sen eteen, että työsyrjintää torjutaan myöskin yksin elävien ihmisten osalta.

15.02 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että lapsia ei saada Suomessa rahan vuoksi, mutta oma signaalinsa on sillä, miten lapsien saamista tuetaan maassamme myös rahallisesti. Lapsiperheköyhyys on tosiasia. Moni pariskunta miettii vastuullisesti, uskaltavatko he kasvattaa perhekokoa, koska perheen kasvamiseen ja lapsien saamiseen liittyy olennaisesti myös menojen kasvaminen.

Me keskustalaiset olemme tyytyväisiä, että talousarvioon on tulossa yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden lapsilisäkorotuksia. Summaltaan nämä ovat vaatimattomia mutta kuitenkin askeleita oikeaan suuntaan.

Lapsilisät eivät ole mitätön juttu. Eteläinen naapurimaamme Viro otti käyttöön merkittävästi korotetut lapsilisät, ja niillä on ollut myönteinen vaikutus lapsiluvun kehitykseen. Kun aikaisemmin Virossa syntyi keskimäärin yksi lapsi synnytysikäistä naista kohden, kolmilapsiset perheet eivät ole lainkaan harvinaisia tämän päivän Virossa.

Heikon syntyvyyden aikana kannattaa miettiä kaikkia mahdollisia keinoja syntyvyyden nostamiseksi. Tämä budjetti ei anna myöten, mutta itse toivon jatkossa otettavan valmiste-

luun arviointi siitä, miten ensimmäisestä lapsesta maksettu korotettu lapsilisä ehkä parantaisi syntyvyyttä.

15.04 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen pitäisi pyrkiä maailman lapsimyönteisimmäksi yhteiskunnaksi. Tämä varmasti voisi olla koko eduskunnan yhteinen tavoite. Valtaosa suomalaisista lapsista ja perheistä voikin hyvin, mutta siitä huolimatta Suomessa elää noin 120 000 lasta köyhissä perheissä. Jatkuva taloudellinen epävarmuus on yksi keskeisistä syistä siihen, että osa nuorista ei perusta perhettä tai ylipäänsä uskalla suunnitella omaa tulevaisuuttaan. Syyt lapsettomuuteen tai lapsiluvun jäämiseen toivotusta liittyvät usein pätkä- tai silpputöihin sekä epävarmoihin talousnäkymiin. Työ ei yksin riitä, vaan työllä on myös tultava toimeen. Tähän kytkeytyy myös vastentahtoisen osa-aikatyön lisääntyminen tällä vuosikymmenellä.

Työelämän epävarmuuteen puuttumisen lisäksi myös kohtuuhintaisen asumisen edistäminen on perhe- ja lapsiystävällisyyden kannalta olennaista. Erityisesti kasvukeskuksissa asumisen hinta on ryöstäytynyt käsistä. Pääkaupunkiseudulla asuminen vie monelta palkansaajalta yli puolet käteen jäävistä tuloista. Hyvä asuntopolitiikka, jossa rakennettaisiin kysyntään nähden riittävästi kohtuuhintaisia ARA-asuntoja, olisi myös hyvää perhepolitiikkaa.

Nykyinen hallitus haluaa pistää stopin kehityssuunnalle, jossa köyhyys lapsiperheissä kärjistyy ja kasaa ongelmia. Tiedämme, että jo pienet lapset kokevat stressiä perheidensä toimeentulosta. Lapsiperheköyhyyteen ja ylisukupolviseen huono-osaisuuteen puuttuminen ovat avainasemassa yhteiskunnan lapsiystävällisyyden, oikeudenmukaisuuden ja tasaarvon kannalta. Esimerkiksi yksinhuoltajuus kasvattaa köyhyysriskiä. Tänä syksynä tulleet hallituksen esitykset Kelan vähimmäisetuuksien korottamisesta ovat askeleita oikeaan suuntaan. Meidän täytyy monin keinoin ja kaikin mahdollisin tavoin puuttua niihin moniin juurisyihin, joita lapsiperheköyhyyden taustalta löytyy.

15.06 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen:** Arvoisa puhemies! Tervehdin oikein ilolla tätä keskustelua, jota erittäin rakentavassa hengessä on tänään täällä salissa käyty. Täällä on tullut useita kiitoksia, vähän myös moitteita siitä, että hallitus korottaa monilapsisten perheiden ja yksinhuoltajaperheiden lapsilisää. Tämä hallitus on halunnut kohdentaa tukea juuri niihin perheisiin, jotka tutkimusten mukaan ovat köyhyysriskissä tai köyhyydessä, ja se nimenomaan koskettaa monilapsisia perheitä sekä yksinhuoltajaperheitä.

Lapsiperheköyhyys on erittäin vakava asia, ja keskusta on tänään tehnyt oman aloitteensa lapsilisien korottamiseksi. Tutustun tähän esitykseen huolella enkä tyrmää sitä heti.

Mielestäni on hyvä, että me käymme tätä keskustelua täällä eduskunnassa, mutta meidän pitäisi käydä sitä laajemmin myös koko yhteiskunnassa lapsimyönteisyyden lisäämiseksi. Yksi iso yhteinen ponnistus, joka meillä on hallituksen toimesta ja koko eduskunnan toimesta, on perhevapaauudistus. On ensiarvoisen tärkeää, että perhevapaauudistuksen johtotähtinä ovat nimenomaan lapsen etu ja perheiden hyvinvointi, unohtamatta myöskään sitä perheiden valinnanvapautta, mikä on täällä salissa noussut esiin. Keskeistä on mielestäni nyt tehdä uudistus, joka nykyistä paremmin edistää perhe- ja työelämän yhteensovittamista ja myöskin tasavertaista vanhemmuutta. Kaikki eivät mahdu samaan muottiin, ja siksi perhevapaiden tuleekin huomioida lasten ja perheiden erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet.

Puhemies! Vielä lopuksi haluan edustaja Lindtmanin huoleen vastata, että kaikissa toimissa ja lapsia koskevissa lakiuudistuksissa olemme sitoutuneet lapsivaikutusarvioiden [Puhemies koputtaa] toteuttamiseen.

15.08 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustelemme lapsi- ja perhemyönteisemmän Suomen rakentamisesta. Monissa puheenvuoroissa on noussut esiin syntyvyys sekä pienituloisuus. Korkeamman syntyvyyden edellytys on työ, josta saa palkan, jolla tulee toimeen, sekä turvallinen kasvuympäristö lapsille.

Samanaikaisesti valtio-omisteinen Posti on jo leikkaamassa palkkoja pienipalkkaisilta työntekijöiltään noin 30 prosenttia. Heistä osa tekee myös osa-aikatyötä. Miten vasemmistopohjainen hallitus voi puhua lapsista ja lapsiystävällisyydestä ja samanaikaisesti sallia valtionyhtiön pienten palkkojen leikkaamisen?

Lapsimyönteistä Suomea rakennettaessa ei hallituspuolueidenkaan kuulu syyllistää nuoria isiä ja äitejä ilmastoasioilla. Te ilmastopuolueiden edustajat, miettikää hallituksessakin tätä. Suomessa on valitettavasti käynnissä vapaaehtoisen lapsettomuuden markkinointia ilmastotekojen nimissä.

Joku edustaja nosti esiin myös asuntojen ja asumisen hinnat. On totta, että Suomessa on esillä asuntopulaa ja vuokrahinnat ovat korkeita, mutta voitteko miettiä jonkun asian, mikä yhdistää näitä, mikä aiheuttaa esimerkiksi pääkaupunkiseudullakin asuntopulaa, joka ylläpitää korkeita vuokrahintoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä puheenvuoron edustaja Risikolle ja sen jälkeen ministeri Kiurulle, ja sitten viimeinen puheenvuoro aloitteentekijälle Eeva Kallille.

15.10 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä keskustelusta, hyvä teema. Ehkä tällaisia keskusteluja meidän pitäisi enemmänkin käydä.

Arvoisa puhemies! Perheystävällisen ja lapsiystävällisen yhteiskunnan teemme me yhdessä. Harjoitettu perhepolitiikka, perhevastuiden jakaantuminen epätasa-arvoisesti, keskustelun sävy, toimeentulo-ongelmat eivät rohkaise lapsen hankintaan. Yhteiskunnan on tuettava sitä, että jokainen voi toteuttaa oman lapsitoiveensa. Meidän pitää muistaa, että perheellistyä voi myös monella muulla tapaa ja erilaiset perhemallit ovat kaikki arvokkaita.

Suomessa on mielestäni linjattava kestävän väestökehityksen periaatteet, jotka pitävät sisällään väestörakenteen, syntyvyyden, ikääntymisen ja maahanmuuton, ekologinen kestävyys huomioiden. Syntyvyys ja ekologisesti kestävä kehitys eivät ole toistensa vastakohtia, vaan niitä voidaan edistää tasapainossa. Olemme täällä kuulleet hyvin monia keinoja siihen, mitä me voisimme tehdä, että perhe- ja lapsiystävällinen yhteiskunta tulisi Suomeen vahvemmaksi. Täällä on tullut esimerkkejä toimeentulon lisäämisestä, palveluista, vanhemmuuden tuesta, työn ja perheen yhteensovittamisesta. Nämä kaikki ovat erittäin tärkeitä, mutta mielestäni tärkeää on tehdä konkreettisia tekoja.

Kun mietin ja esitin tuossa äsken, että meidän olisi linjattava periaatteet, niin ehdotan, että se tehdään parlamentaarisesti. Pääministeri teki hyvän esityksen ja kertoi, että perustetaan ministeriryhmä. Mielestäni se ei riitä. Tarvitaan myös koko eduskuntaa siihen, että me teemme lapsi- ja perheystävällisen yhteiskunnan tavoitelinjaukset ja toimenpideohjelman. Esitänkin, että koko eduskunta on tässä mukana, ja sitten, että teemme konkreettisia tekoja, kuten lapsiperheiden kotipalvelun lisäämistä.

15.12 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Lähden liikkeelle tästä Risikon ehdotuksesta, eli lähtökohtana on nimenomaan se, että tämän koko salin pitää olla vahvistamassa sitä perheystävällistä asennetta, jota yhteiskunnassa tarvitaan. Me yhdessä tulemme tekemään nimenomaan perhepoliittiset linjaukset tässä parlamentaarisessa työssä, ja me kutsumme sitä lapsistrategian valmisteluksi, joka yli hallituskausien nimenomaan antaa sen turvan, että tässä yhteiskunnassa lasten ja perheiden asia ei unohdu. Sen lisäksi on selvää, että myös hallituksen pitää olla valppaana, pitää pohtia konkreettisia toimia jokaista budjettivetoa ajatellen, ja tältä osin on tärkeää, että myös hallituksessa käynnistetään perheystävällisyyden edistäminen myöskin ministeritason yhteistoimin, jotta tämä ei ole vain perheministerin vastuulla. Olen erittäin iloinen siitä avauksesta, jonka pääministeri on tehnyt, koska se kertoo siitä, että me kaikki haluamme yli hallintorajojen sitoutua tähän. Nimenomaan näistä rajapinnoista on paljon ollut puhetta tässäkin, ja sillä me varmistamme, että lapsi- ja perheystävällisen Suomen rakentaminen ei ole vain yhden ministerin tai yhden puolueen asia, vaan sitä tehdään kaikki yhdessä.

Risikko totesi ekologisesti kestävästä kehityksestä, ja olen samaa mieltä siinä, että nämä kaikki asiat kietoutuvat hyvin yhteen. Asenteet ja ilmapiiri ja mielikuvat ratkaisevat. Kun tätä keskustelua kuuntelee, olen erittäin iloinen siitä, että eduskunnassa käytetään hyvin rakentavaa puhetapaa siinä, millä tavalla tulevaisuudessa tehdään. Rakentaminen on tällä tasolla tärkeintä, mitä me yhdessä voimme tehdä. Se on meidän kaikkien vastuulla. Siksi minusta ei kannata osoitella eikä syytellä puoleen eikä toiseen. Totean nyt tämän, kun esimerkiksi edustaja Mäenpää otti ilmastopuolueet ja syyllistämisen esiin ja sanoi, että täällä olisi puolueita, joissa nimenomaan ajetaan sitä, että lapsia ei hankita. Sanon tämän nyt eduskunnalle, niin kuin sanoin kyselytunnillakin, että [Puhemies koputtaa] täällä voimme kaikki vaikuttaa omilla asenteillamme, omilla teoillamme, ja lähtökohdan täytyy olla siinä, että lasten todellinen arki tunnustetaan. Siihen on 10 miljoonaa palveluiden puolella ensi vuonna rahaa, ja tulemme kaikki käyttämään mahdollisimman viisaasti. Niin kuin tässä Lindtman [Puhemies koputtaa] totesi, kannattaa lähteä liikkeelle myös siitä, että katsotaan, miten meidän lapsemme voivat, niin että edes seuraava sukupolvi voisi paremmin, eli myöskin ylisukupolvinen huono-osaisuus on otettava tässä keskustelussa huomioon.

Kiitos keskustelusta.

15.15 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Minäkin kiitän siitä erittäin hyvästä ja rakentavasta keskustelusta, jota tänään täällä olemme yhdessä käyneet tämän tärkeän teeman ympärillä. Täällä on paljon puhuttu syntyvyydestä, mutta ehkä kuitenkin kaikkein tärkeimmät kaksi kysymystä, jotka ovat meillä yhdessä nyt ratkottavina, ovat vielä kerrattuna nämä: Ensinnäkin on se, että kunkin ihmisen oma henkilökohtainen lapsilukutoive ja toteutunut lapsiluku saadaan lähemmäksi toisiaan eli toteutetaan inhimillisiä unelmia. Ja sitten toinen kysymys, toinen iso haaste, on se, miten me aidosti rakennamme tästä yhteiskunnasta, Suomesta, hyvän, turvallisen, maailman parhaan paikan lapsille ja perheille elää. Tähän jälkimmäiseen liittyvät oleellisesti ne neljä asiaa, jotka omassa esittelypuheenvuorossani totesin: toimeentulo, jaksaminen, työn ja perheen yhteensovittaminen ja yleinen asenneilmapiiri. Näihin liittyen on hyvä tehdä vielä kaksi tarkennusta. Ensinnäkin on hyvä ymmärtää, että perheystävällisyys ei tarkoita ainoastaan tilannetta, jossa vaikkapa työntekijällä on pieniä lapsia, vaan se voi tarkoittaa myös hoivavastuuta tai halua hoivata ja kantaa vastuuta esimerkiksi omista vanhemmistaan tai muista läheisistä. Toinen tärkeä huomio on, että joustojen lisääminen työelämässä tai ylipäätään

perheystävällisen, lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentaminen palvelee siten aivan kaikkia, myös lapsettomia tai esimerkiksi kahden hengen, kahden aikuisen, [Puhemies koputtaa] talouksia.

Riksdagen avslutade debatten.

Ärendet slutbehandlat.